

A művészek cimere

A Halászbástya nemrégén megnyitott körégségtárában egy sirkőtörödéék van kiállítva, amelynek képes terét egy cimerpajzs tölti ki, melynek mezejében három pajzsocska látható. Ez a cimernem egyéb, mint az ugynevezett művész- vagy piktorcimer.

Ez a sirkő a budavári Mátyás-templom renoválása alkalmával került napfényre, amely dr. Horváth Henrik, a Fővárosi Múzeum tudós professzora szerint Ábel képirőmesteré, aki Róbert Károly uralkodásának idejében élt s az udvarhoz közelálló szerepet tölthetett be. Ezzel kapcsolatban nem lesz érdektelen, ha a piktorcimer történetéről megemlékezünk.

A strassburgi dóm építését Steinbach után, a Juncker (von Prag) testvérek, János és Vencel

folytatták. Építészeti működésük ideje alatt hivatalos jelül vörös mezőben három ezüst pajzsocskát ábrázoló cimert használtak, sőt az építéssel kapcsolatos irataikat is e három pajzsos cimerepecséttel látták el.

Elzászban a hatalmas Rappolstein birodalmi grófok azonos cimert használtak és e gögös oligarcha család restellte, hogy építésszel azonos cimert visel, ezért a Juncker testvéreket cimertörőlésért perbe fogták. A per Zsigmond császár legfőbb bírói széke elé került, ki 1414. év július 7—14. napjai között Strassburgban tartózkodott. A császár döntése a Junckereknek kedvezett, amely szerint a hárompajzsos cimernem művészek cimere is lévén, a Juncker testvérek jogosan használhat-

A martyánczi freskó Aquila János festő képével 1392-ből

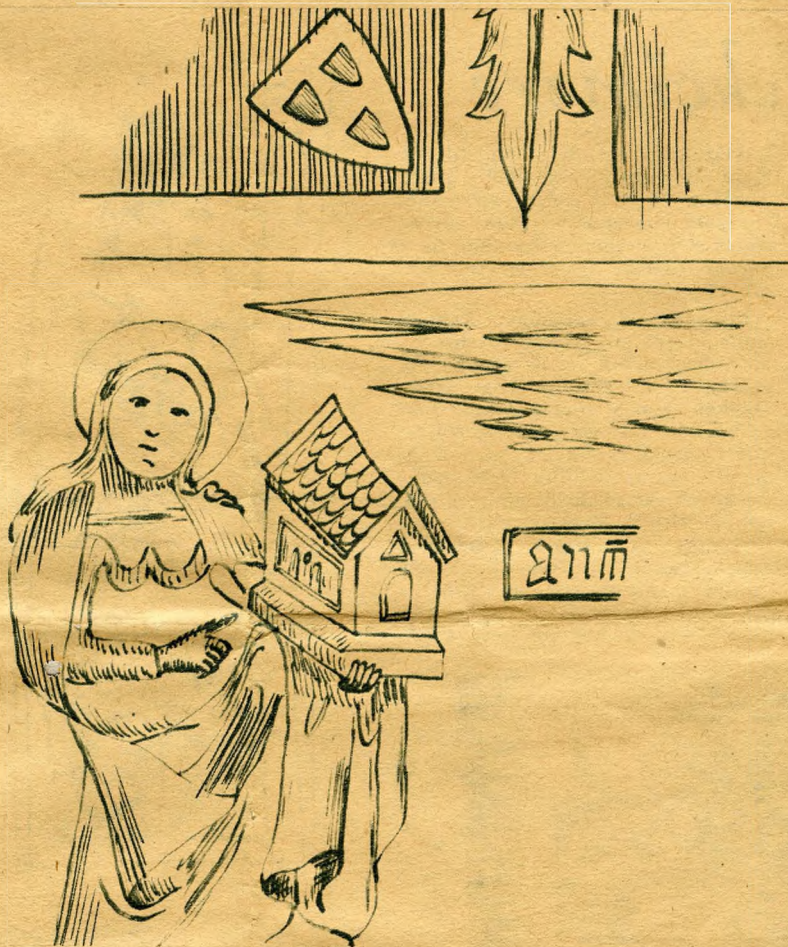
János piktor sirköve a Mátyás-templom falán 1370-ből

ják. Ezen császári ítélet a legrégebb ismert megerősítése a piktorcimernek.

Németországban a legrégebb ismert piktorcimer a freiburgi dóm északi mellékhajójának egyik festményén található, amely 1350-ben készült s Krisztust a keresztfán ábrázolja. Ennél mindenestre régebb a Halászbástyán levő Zakariás fia Ábel képirőmester sarköve.

Heraldikai hagyomány szerint a három pajzsos az építészeti, festészeti és szobrászati képviseli. Egyesek véleménye szerint a három kis pajzs három festőképe bokrét ábrázol. Mindenesetre a festők már a XIV. században használják, példa erre a martyánczi (Mártonfalva) templom freskója, ahol a freskó készítője Aquila János látható egy piktorcimeren térdelve, imára kulcsolt kezei alatt a következő felirattal ellátott szalaggal: OMNES ORATE PRO EO JOHANNES AQUILA PICTOR, magyarul: imádkozzatok mindannyian érettem, Aquila János festőért.

Ugyszintén a XIV. századból való a veleméri templom freskóján látható piktorcimer is, amely

A veleméri freskó. XIV. század vége

egy freskórész alsó sarkában maradt fel napjainkig.

A budavári Mátyás-templom falában, a főkaputól balra, látható egy befalazott sírkő, amelynek képes mezejét szintén egy piktorcimer tölti ki. E sírkő a Mátyás-templom renoválása alkalmával, a Domonkosrendiek Szent Miklósról nevezett egyházának romjai fölé épített régi pénzügyminiszteri palota lebontott részeinek alapjaiból került elő, 1880 májusában. A sírkő körirata a következő: ANNO. DOMINI. M.CCC.LXX. DIE. INVENCIONIS. SANCTE. CRUCIS OBIT. MAGISTER. IOHANNES. PICTOR. REGIS. HUNGARIAE. AMEN. Magyarul a szöveg a következő: Az urnak 1370-ik esztendejében, a Szent Kereszt feltalálásának napján, meghalt János, a magyar király képiró mestere. Amen.

E sírkő tehát János mesteré, aki Nagy Lajos király udvari képírója volt.

A kassai aranyművesek céhének 1476. évből való ezüst pecsétnyomóján, — amely gótikus architektura alatt egy nőt ábrázol, jobb-jában serleget, balkarján trébelő kalapácsot tartva, — szintén ott találjuk a hárompajzsos piktorcimeret, amely mint látjuk, a XIV. századtól kezdve változatlanul maradt fel napjainkig, a művészek cimeréül.